

SENAT DE BELGIQUE

Session Extraordinaire 1946

Séance du 29 mai 1946

Proposition de loi
modifiant l'article 123ter du Code Pénal.

DÉVELOPPEMENTS

Mesdames, Messieurs,

L'expérience a démontré que l'application qui a été faite par la jurisprudence de l'article 123ter du Code pénal, aboutit à des conséquences qui heurtent l'équité et qui vont manifestement à l'encontre de l'intention du législateur.

Cet article a été inséré dans le Code afin de frapper avec une particulière rigueur les auteurs de crimes contre la Sûreté de l'Etat qui auraient agi par esprit de lucre.

L'intention du législateur n'était pas douteuse: ceux qui avaient trahi par appât du gain ne devaient pas être traités en délinquants politiques et la totalité de la rétribution qu'ils avaient perçue devait pouvoir être confisquée.

Rien n'est assurément plus juste que pareille confiscation.

Mais, que fallait-il entendre par le terme « rétribution »? Le législateur ayant entendu réprimer l'esprit de lucre, il semblait normal d'admettre que la confiscation porterait sur le profit résultant de l'activité criminelle.

Telle n'a pas été l'interprétation de la jurisprudence. Celle-ci a décidé que la rétribution s'entendait du montant brut des sommes encaissées par le coupable, même si une grande partie de ces sommes lui avaient servi à payer des salaires, à faire face à des frais généraux, etc.

Or, le système qui consiste à confisquer le prix, c'est-à-dire le chiffre d'affaires brut,

BELGISCHE SENAAT

Buitengewone Zitting 1946

Vergadering van 29 Mei 1946

Wetsvoorstel tot wijziging
van artikel 123ter van het Strafwetboek.

TOELICHTING

Mevrouwen, Mijne Heeren,

De ervaring heeft geleerd dat de toepassing, die bij de rechtspleging gegeven wordt aan artikel 123ter van het Strafwetboek, tot gevolgen leidt, die tegen de billijkheid en zeker ook tegen de bedoeling van den wetgever indruischen.

Het artikel is in het Wetboek opgenomen om met bijzondere strengheid te kunnen optreden tegen degenen die uit winstbejag misdaden plegen tegen de veiligheid van den Staat.

De bedoeling van den wetgever kan niet betwijfeld worden: zij die het land verraden hebben uit winstbejag, moeten niet behandeld worden als politieke delinquenten en de algeheelheid van de door hen ontvangen vergelding moet in beslag kunnen genomen worden.

Er bestaat gewis geen rechtvaardiger maatregel dan een zoodanige inbeslagname.

Maar wat dient er te worden verstaan onder het woord « vergelding »? Daar de wetgever de bedoeling had het winstbejag te treffen, kwam het normaal voor aan te nemen, dat de inbeslagneming zou slaan op de winst die door het misdrijf is verkregen.

De rechtspleging heeft die bepaling anders geïnterpreteerd. Zij heeft beslist, dat onder vergelding diende te worden verstaan het bruto-bedrag van de door den schuldige ontvangen sommen, ook al heeft een groot gedeelte van die sommen gediend tot betaling van loon, tot bestrijding van algemeene onkosten, enz.

Echter, het systeem dat er in bestaat, den prijs in beslag te nemen, d. w. z. den bruto-

aboutit à cette conséquence inadmissible et injuste, que **plus** le fournisseur a réalisé de bénéfices, et **moins** il sera puni.

Un exemple très simple permettra d'en juger.

Supposons deux délinquants.

A. a livré des produits à l'ennemi pour le prix de 10 millions en réalisant un bénéfice modeste: 500.000 fr.

B. a livré des produits pour le même prix de 10 millions, mais en réalisant un bénéfice énorme: 5 millions.

Dans la thèse « rétribution = prix », on déclare propriété du Trésor, dans les deux cas, la même somme de 10 millions.

Si bien que le prévenu A., celui qui a fait un gain modeste, devra, après avoir versé le montant de ce gain au Trésor, y ajouter de sa poche, 9.500.000 fr. tandis que le prévenu B. après avoir versé son bénéfice de 5 millions devra payer de ses deniers, 5 millions seulement.

B. est **moins** atteint que A. alors qu'il a agi **plus** — et scandaleusement plus — par esprit de lucre et que l'article 123ter a pour seul but de punir l'esprit de lucre...

Les conséquences de cette interprétation du terme « rétribution » sont d'autant plus graves qu'on rétablit ainsi souvent en fait, la peine de la confiscation de tous les biens du coupable, alors que pareille peine a été déclarée abolie par l'article 12 de la Constitution et qu'en outre, on provoque la ruine, non seulement de familles entières, mais aussi de tiers qui sont demeurés étrangers aux actes criminels.

Supposons qu'une société ait fourni pour 100 millions de marchandises à l'ennemi en contravention de l'article 115 et que ses administrateurs soient condamnés pénalement de ce chef.

En vertu de l'article 123decies, la Société sera civilement responsable du paiement des 100 millions déclarés acquis au Trésor, conformément au prescrit de l'article 123ter.

Si cette société n'a réalisé que 10 millions de bénéfices, sur les opérations criminelles, elle n'en devra pas moins décaisser 100 millions, ce qui provoquera sa faillite et ruinera ses actionnaires, voire ses créanciers — alors que ni les uns ni les autres n'ont participé à la perpétration du crime.

omzet, heeft dit ontoelaatbaar en onrechtvaardig gevolg, dat **hoe meer** winst de leverancier heeft gemaakt, hoe **minder** hij gestraft wordt.

Een zeer eenvoudig voorbeeld zal dit beter doen uitkomen.

Veronderstellen wij twee schuldigen:

A. heeft aan den vijand producten geleverd voor den prijs van 10 miljoen fr., en een kleine winst gemaakt: 500.000 fr.

B. heeft producten geleverd voor denzelfden prijs van 10 miljoen, maar met een ruime winst: 5 miljoen.

Volgens de thesis « vergelding = prijs », wordt in beide gevallen dezelfde som van 10 miljoen tot eigendom van de Schatkist verklaard.

Zoodat beklaagde A., die een kleine winst gemaakt heeft, na die winst aan de Schatkist te hebben afgedragen, nog 9.500.000 fr. uit zijn zak zal moeten betalen, terwijl beklaagde B., na zijn winst van 5 miljoen te hebben afgedragen, uit eigen middelen slechts 5 miljoen zal moeten betalen.

B. wordt **minder** getroffen dan A. terwijl hij **meer** — en schandalig meer — gehandeld heeft uit winstbejag en terwijl artikel 123ter alleen tot doel heeft, het winstbejag te straffen...

De gevolgen van deze interpretatie van het woord « vergelding » zijn des te zwaarder, daar aldus feitelijk veelal opnieuw de straf van verbeurdverklaring van alle goederen van den schuldige wordt ingevoerd, hoewel toch die straf als afgeschaft wordt verklaard bij artikel 12 van de Grondwet, en dat bovendien niet alleen geheele families, maar ook derden, die met de misdadige handelingen niets gemeens hadden, geruïneerd worden.

Laten we veronderstellen dat een vennootschap voor 100 miljoen goederen aan den vijand heeft geleverd met overtreding van art. 115 en dat haar beheerders uit dien hoofde worden bestraft.

Krachtens art. 123decies, zal de vennootschap burgerlijk aansprakelijk zijn voor de betaling van 100 miljoen, die aan de Schatkist vervallen overeenkomstig het voorgescrevene bij artikel 123ter.

Ook al heeft de vennootschap slechts 10 miljoen frank winst gemaakt met de misdadige handelingen, toch zal zij niettemin 100 miljoen moeten afdragen, wat haar zal doen faillieeren en haar aandeelhouders en zelfs haar schuldeischers zal ruïneeren — terwijl geen van dezen aan het plegen van de misdaad heeft deelgenomen.

Au demeurant, dans l'interprétation actuellement donnée à l'article 123ter, l'exécution du jugement portant confiscation du chiffre d'affaires, se heurtera presque toujours dans la pratique à une impossibilité de fait.

Le chiffre d'affaires sera, dans l'immense majorité des cas, distribué en salaires, ou en frais généraux, ou encore investis en bâtiments ou en agrandissements d'usines.

Dès lors, la confiscation, à l'encontre des dispositions de l'article 42 du Code pénal, ne portera ni sur la chose formant l'objet de l'infraction ni sur la chose produite par l'infraction.

Qu'on ne perde pas de vue enfin que la confiscation est une peine spéciale et totalement indépendante du droit de l'Etat ou de tout autre préjudice de réclamer réparation d'un dommage subi par l'obtention de dommages-intérêts. En donnant au terme rétribution une interprétation plus conforme à la réalité des choses, la présente proposition de loi ne lèsera donc en rien les droits de l'Etat. Outre la confiscation des bénéfices résultant de l'activité coupable, l'Etat pourra, comme par le passé, obtenir à titre de dommages-intérêts, toute somme qui sera jugée correspondre au dommage qu'il aura éprouvé du fait de l'infraction.

Nous proposons en conséquence que la notion de rétribution soit définie: « Le profit résultant de l'activité du coupable ».

Il va de soi que cette modification doit emporter l'abrogation de l'article 1er, de l'Arrêté-Loi du 20 septembre 1945, qui avait interprété le même article, dans un sens qui avait permis à la jurisprudence de s'engager ou de se maintenir dans la voie qui a été critiquée ci-dessus.

PAUL STRUYE.

Overigens, met de thans aan artikel 123ter gegeven interpretatie, zal de tenuitvoerlegging van het vonnis tot inbeslagneming van het bedrag van den omzet practisch bijna altijd stuiten op een feitelijke onmogelijkheid.

De omzet zal, in de overgrootste meerderheid van de gevallen, besteed zijn aan loon of algemeene onkosten, of nog belegd in gebouwen of uitbreiding van fabrieken.

Derhalve zal de inbeslagneming, in strijd met het bepaalde bij art. 42 van het Strafwetboek, noch op de zaken, welke het voorwerp van het misbruik uitmaken, noch op de zaken, ontstaan door het misdrijf, worden toegepast.

Men verlieze ten slotte niet uit het oog, dat de verbeurdverklaring een bijzondere straf is en dat zij geheel onafhankelijk is van het recht van den Staat of van ieder anderen benadeelde, om herstel van geleden schade te vorderen door het verkrijgen van een schadeloosstelling. Door aan het woord vergelding een interpretatie te geven, die beter met de werkelijkheid overeenstemt, zal dit wetsvoorstel dus in het geheel geen afbreuk doen aan de rechten van den Staat. Behalve de verbeurdverklaringen van de winst, die uit de schuldige bedrijvigheid is ontstaan, zal de Staat zooals voorheen als schadeloosstelling kunnen verkrijgen ieder bedrag, dat in overeenstemming wordt geacht met de schade, die hij uit hoofde van de overtreding heeft geleden.

Dientengevolge stellen wij voor dat het begrip vergelding zou bepaald worden als volgt: « de winst voortkomende uit de bedrijvigheid van den schuldige ».

Het spreekt vanzelf dat deze wijziging met zich moet brengen de opheffing van art. 1 van de besluitwet van 20 September 1945, waarin hetzelfde artikel wordt geïnterpreteerd in een zin, die het gerecht in staat heeft gesteld de gewraakte zienswijze aan te kleven of te handhaven.

PROPOSITION DE LOI
modifiant l'article 123ter du Code Pénal.

Article 1er:

Les termes « la rétribution reçue par le coupable ou le montant de la valeur de cette rétribution lorsque celle-ci n'a pas été saisie » sont remplacés par les termes « les sommes ou autres biens qui constituent le profit résultant de l'activité du coupable ou le montant de leur valeur ».

Article 2:

L'article 1er de l'arrêté-loi du 20 septembre 1945 interprétant l'article 123ter du Code pénal est abrogé.

Article 3:

La présente loi sera applicable, dès sa publication au Moniteur, aux causes qui ne feraient pas encore l'objet d'une décision définitive.

Article 4:

Ceux qui à la date de la mise en vigueur de la présente loi auront été condamnés par un jugement définitif sur base de l'article 123ter, alinéa 1er, pourront, dans un délai de trois mois à dater de la publication de la présente loi au Moniteur, déposer à l'un des Greffes du Conseil de Guerre une requête tendant à la révision de leur procès; la requête indiquera les motifs invoqués.

Article 5:

Le Ministre de la Justice est chargé de l'exécution de la présente loi.

PAUL STRUYE,
R. CATTEAU,
O. DIERCKX,
A. LILAR,
J. PHOLIEN,
M. VERBAET.

WETSVOORSTEL
tot wijziging van artikel 123ter
van het Strafwetboek.

Eerste Artikel:

De woorden « de door den schuldige ontvangen vergelding of het bedrag van de waarde van die vergelding, indien deze niet in beslag werd genomen » worden vervangen door de woorden « de sommen of andere goederen, die de winst vormen ontstaan uit de bedrijvigheid van den schuldige, of het bedrag van hun waarde ».

Artikel 2:

Artikel 1 der besluitwet van 20 September 1945 tot interpretatie van art. 123ter van het Strafwetboek word ingetrokken.

Artikel 3:

Deze wet is vanaf den dag der bekendmaking in het Staatsblad van toepassing op de zaken, waarin nog geen eindbeslissing is genomen.

Artikel 4:

Zij die op den datum der inwerkingtreding van deze wet reeds veroordeeld zijn bij een eindvonnis op grond van artikel 123ter, lid 1, kunnen, binnen een termijn van drie maanden te rekenen van de bekendmaking van deze wet in het Staatsblad, bij een van de griffies van het Krijsgerecht een verzoekschrift indienen tot herziening van hun proces; in het verzoekschrift worden de aangevoerde redenen vermeld.

Artikel 5:

De Minister van Justitie is belast met de uitvoering van deze wet.